

Буруковська Н.В.

АКСІОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ МІФУ

Проблема зміни цінностей в межах філософських підходів та виділення відповідних форм знання та мислення стала центральною у нових дослідженнях. Але для усвідомлення аксіологічного аспекту сучасних наукових досліджень найістотнішу роль відіграє аналіз зрушень традиційно синкретичної форми регуляції людської діяльності, якою виступає міф.

Деякі філософи вибирали той чи інший міф як засіб для усвідомлення та поглиблення реальних цінностей життя (Г.Сковорода “Наркис”, А.Камю “Міф про Сізіфа” тощо).

В цілому в дослідженні міфів можна виділити дві основні тенденції. Перша з них охоплює становлення та особливості розвитку і збереження міфів. Ця тенденція пов’язана з розвідками Шеллінга, Леві-Строса, А.Ф.Лосева, М.Еліаде та ін. Її представники акцентували увагу, як правило, на практичних цінностях, якими багаті міфи.

Друга тенденція орієнтована на функціональні можливості міфу в різних галузях і в основному фіксує систему цінностей конкретної історичної епохи. В цьому напрямі слід розглянути роботи Ж.Дюземіля, Д.Д.Фрезера та ін.

Мета статті – проаналізувати аксіологічну спрямованість міфу. Для реалізації цієї мети треба виконати *основну задачу*, яка пов’язана з аналізом цієї категорії у ряда видатних філософів

Розглядаючи методологію Леві-Строса, дослідники характеризують його як структураліста “номер один”, і високо оцінюють саме його структуралізм як філософську систему. В той же час у науковій творчості Леві-Строса міфологія і фольклор займають дуже велике, навіть можна сказати, ключове місце. Леві-Строс є батьком структурної типології міфів як найважливішої частини структурної антропології. Він приділяє особливого значення дослідженню міфів як одному з шляхів самопізнання людського духу, виходячи з постулату про те, що міфологічне колективно-несвідоме фантазування відносно незалежне від впливу інших форм племінної життєдіяльності і тому адекватно відображає “анатомію розуму”.

Своїми поглядами Леві-Строс зобов’язаний французькій соціологічній школі. Він прийняв її основну тезу про “колективні уявлення” як специфіку соціуму на відміну від індивідуального психологічного досвіду. Патріарх французької соціології Дюркгейм вважав, що ці колективні уявлення породжені суспільством і лежать в основі релігій та інших форм ідеології, а також логіки. Він не знаходив при цьому принципово якісної різниці між архаїчною стадією та сучасними типами.

Разом з тим останнім часом особливий інтерес викликають дослідження, які фіксують мить зміни цінностей і пріоритетів людської діяльності, які спираються на засвоєнні стереотипів мислення, що ґрунтуються на системі міфів.

В європейській і світовій культурі найвідомішими залишаються міфи Стародавньої Греції. В цих міфах, як і в міфах інших цивілізацій та культур, присутній шар, з яким пов’язано усвідомлення цінностей буття.

Саме становлення міфів як регулятивів соціуму підкреслює процес переходу від хаосу до порядку і створює певні рівні свободи: необмеженої для верховних богів, обмеженої з “блискавками” відчайдушної діяльності для героїв і загрози та рабської покірності для людей.

Разом з тим найістотніші періоди розвитку людства потребують радикальних зрушень в регулятивах перш за все в усвідомленні нової сукупності цінностей. В цьому плані компаративно-аксіологічний підхід дозволяє зрозуміти ті спроби нетрадиційної інтерпретації сутності конкретних міфів, які належать Ф.Бекону та З.Фрейд. Наприклад, давньогрецький міф про Едіпа, який і Ф.Бекон, і З.Фрейд розглядали по-різному. В традиційному тлумаченні зміст міфу про Едіпа можна охарактеризувати наступним чином – “долю не зміниш”. У трактуванні Бекона зміст цього міфу отримує нове звучання – “про науку та її зв’язок з практикою”, З.Фрейд у своїй пансексуальній теорії намагається з’ясувати причини “приреченості індивіда на пріоритет статевих потягів”.

Справа в тому, що становлення кожної нової епохи спирається на певну сукупність цінностей, обґрунтування якої відбудеться тільки в майбутньому. Таким чином, у наявних здобутках людської культури потрібно знайти матеріал, який здатний не тільки до трансформації, але й зберігати певний аксіологічний потенціал.